

EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

Kokous

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 6.2.2024 tiedonannon KOM(2024) 63 final ”Turvattu tulevaisuus – Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä kestävässä, oikeudenmukaisessa ja vauraassa yhteiskunnassa” (nk. 2040-tiedonanto) sekä tiedonannon KOM(2024) 62 final ”Kohti kunnianhimoista teollista hiilenhallintaa EU:ssa”, josta laaditaan erillinen E-kirje. Tiedonannot muodostavat yhdessä komission vision vuoden 2030 jälkeisestä siirtymästä kohti vuoden 2050 ilmastoneutraaliutta. 2040-tiedonanto sisältää myös komission suosituksen EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi, joka perustuu erityisesti sen arvioimaan kolmeen vuosiin 2030-2050 koskevaan päästövähennyskenaarioon.

Komission mukaan 2040-tiedonannon antaminen käynnistää laajan poliittisen keskustelun vuoden 2040 ilmastotavoitteesta sekä vuoden 2030 jälkeisestä siirtymästä kohti vuoden 2050 ilmastoneutraaliutta. Tässä vaiheessa on epäselvää, miten ja milloin EU:n 2040 ilmastotavoitteesta päätetään. Puheenjohtajavaltio Belgia on alustavasti ilmoittanut, että tiedonannosta ei laadita neuvoston päätelmiä.

Kesän 2024 Euroopan parlamentin vaalien jälkeen aloittava uusi komissio antaa eurooppalaisen ilmastolain (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1119 puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta) muuttamiseksi säädösehdotuksen, joka sisältää ehdotuksen EU:n 2040 ilmastotavoitteeksi.

Pariisin sopimuksen mukaisesti osapuolien uudet, vuoden 2030 jälkeistä aikaa koskevat päästövähennystavoitteet tulee ilmoittaa viimeistään vuonna 2025.

Tällä E-kirjeellä muodostetaan Suomen kannat 2040-tiedonantoon. Lisäksi tällä E-kirjeellä muodostetaan tarkennettuja ennakkovaikuttamiskantoja vuoden 2040 ilmastotavoitetta toimeenpaneavasta ilmasto- ja energia-arkkitehtuurista, josta seuraava komissio antaa säädösehdotukset, kun EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta on sovittu.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n vuoden 2040-päästövähennystavoitteita määriteltäessä tulisi keskittyä ennen kaikkea päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että hiilinieluilille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa. Eurooppalaisten arjen kustannusten tasoon ja elinkeinoelämän kilpailukykyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota sekä varmistettava, että toimet tukevat myös EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä.

Valtioneuvoston avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029 määrittävän E-kirjeen (E 58/2023) mukaisesti Suomi korostaa, että unionissa on jatkettava johdonmukaisesti ilmastomuutoksen vastaisia politiikkatoimia, ja että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tason tulee johdonmukaisesti ja uskottavasti tukea EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi Suomi katsoo, että 2040 ilmastotavoitteen saavuttamisen keinojen pääpainon tulee olla päästövähennyksissä.

EU:n 2040-ilmastotavoitteen asettamista käsittelevien ennakkovaikuttamislinjauksien (E 49/2023) mukaisesti Suomi myös katsoo edelleen, että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tulee olla linjassa Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden kanssa ja perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon.

Suomi tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. Samalla Suomi korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpaneavassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet. Tavoitteen toimeenpanossa olisi huomioitava myös maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä.

Suomi korostaa, että 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon mahdollistavan toimintaympäristön tulisi yhdessä EU:n vuoden 2030 jälkeisen ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin kanssa muodostaa kokonaisuus, joka perustuu markkinatalouden mekanismien hyödyntämiselle sekä tehokkaalle ja ennakoitavalle sääntelylle. Tämä ohjaisi tekemään ilmastotavoitteiden edellyttämät investoinnit ja päästövähennykset kustannustehokkaasti.

Komission tiedonannosta ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä vuoden 2030 jälkeen” laaditun E-kirjeen (E24/2023 vp) mukaisesti Suomi katsoo, että reilu kilpailu, toimivat sisämarkkinat ja EU:n nykyisten varojen tehokas käyttö ovat EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyyn perusta. Suomi katsoo, että nämä ovat avaintekijöitä myös puhtaan siirtymän kilpailukykyisessä toteutuksessa. Vain hyvin toimivan kilpailun kautta EU:n puhtaat tuotteet ja ratkaisut voivat skaalautua niin, että ne vaikuttavat globaalisti ja saavat aikaan pysyviä taloudellisia hyötyjä.

Edelleen Suomi korostaa huomioiden E-kirjeen (E24/2023 vp) näkemykset, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, teollisuuspolitiikan, digipolitiikan ja sisämarkkinoiden kehittämisen välisten kytkösten vahvistaminen päästöjen hinnoittelun ja sääntelyn tehostamisen rinnalla tukisi tavoitetta EU:n talouden kestävästä ja globaalisti kilpailukykyisestä uudistumisesta.

EU:n varoja tulee voida hyödyntää mahdollisimman joustavasti EU:n kilpailukyvyyn, resilienssiin ja puhtaasti siirtymän edistämiseen. Tulevaan rahoituskehyskokonaisuuteen liittyen valtioneuvosto muodostaa ennakkovaikuttamislinjauksia ennen kesällä 2025 annettavaa uutta rahoituskehyskehystä.

Suomi yhtyy tiedonannon arvioon siitä, että EU:n 2040 ilmastotavoitteen saavuttamiseksi päästöjä tulisi vähentää kaikilla sektoreilla.

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että 2040-tavoitteen ja ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseksi vuonna 2050 tarvittavat investoinnit olisivat mittakaavaltaan merkittäviä ja edellyttäisivät toteutuakseen politiikkaohjausta ja yksityisen ja julkisen sektorin rahoitusta sekä johtaisivat pääoman ja työvoiman uudelleen kohdentumiseen talouden sektorien sisällä ja välillä.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että tiedonannon tavoitteiden toimeenpanemiseksi EU:ssa olisi ensi vaiheessa tehtävä osaksi myös investointeja, jotka korvaisivat päästöjä aiheuttavaa tuotantopääomaa mutta eivät kasvattaisi talouden tuotantopotentiaalia. Suomi korostaa, että pitkäjänteisillä investoinneilla vähäpäästöiseen teknologiaan puhtaisten tuotantotapojen tuottavuutta voitaisiin parantaa, mikä ensi vaiheen jälkeen tehostaisi EU:n talouden uudistumista ja vauhdittaa talouskasvua.

Suomi korostaa ja yhtyy myös tiedonannon arvioon siitä, että johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka loisi pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittävälle ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle. Lisäksi sillä voitaisiin edistää myös EU:n kriisivarautumista ja -kestävyyttä.

Suomi korostaa tiedonantoon viitaten, että entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa. Samalla tulisi kiinnittää huomiota tarpeeseen vähentää riippuvuutta kriittisten mineraalien tuonnista.

Suomi korostaa tiedonannon arvioiden mukaisesti, että uskottava eteneminen kohti EU-tason ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja negatiivisten päästöjen saavuttamisesta sen jälkeen, edellyttäisi merkittävää uusien teknologioiden ja toimintamallien (mukaan lukien tekniset hiilinielut) käyttöönottoa jo vuosina 2031-2040 ja pitkäjänteistä kehittämistä jo tätä ennen.

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että ydinenergia on osa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavaa energiapalettia. Suomi pitää positiivisena komission aloitetta yhteistyöstä liittyen pienten modulaaristen reaktorien (SMR) kehittämiseen.

Suomi katsoo, että tiedonannossa esille otetun ”energiatehokkuus ensin” periaatteen tulee olla vain ohjeellinen ja sitä on voitava soveltaa tarkoituksenmukaisesti.

Suomi on tyytyväinen siihen, miten tiedonannossa painotetaan kestävän biotalouden ja kiertotalouden merkitystä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Jatkossa on huolehdittava, että biotalous otetaan kattavasti huomioon EU:n energia- ja ilmastopolitiikassa.

Suomi pitää hyödyllisenä komission tekemiä arvioita nettonielujen mahdollisesta roimahduksesta esimerkiksi odottamattoman luonnonkatastrofin seurauksena.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että komissio ei tiedonannossa ehdota uusia politiikkatoimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi, vaan päästövähennykset nojaavat olemassa oleviin aloitteisiin ja toimiin. Suomi yhtyy komission näkemykseen, että lento- ja meriliikenteen vähäpäästöisten ja päästöttömien polttoaineiden saatavuutta olisi tärkeää parantaa myös huomioiden alojen kilpailukyky.

Tiedonannon mukaisesti Suomi korostaa, että eteenpäin katsovasta 2040 ilmastotavoitteesta sopiminen loisi hyvän pohjan EU:n aktiiviselle yhteistyölle erityisesti G20-maiden kanssa Pariisin sopimuksen toimeenpanon tehostamiseksi ja riittävän kunnianhimoisten globaalien päästövähennysten varmistamiseksi. Ripeä ilmastotoimien edistäminen maailmanlaajuisesti pienentäisi todennäköisesti merkittävästi myös ilmastomuutoksen etenemisestä aiheutuvia kustannuksia liittyen esimerkiksi sopeutumiseen ja sään ääri-ilmiöihin.

Tarkennetut ennakkovaikuttamiskannat EU:n 2040 ilmastotavoitteen saavuttamiseen liittyvään ilmasto- ja energia-arkkitehtuuriin

Suomi pitää tärkeänä, että komissio tarkastelisi erilaisia vuoden 2030 jälkeisen ajan lain-säädäntökehikon vaihtoehtoja, mukaan lukien EU:n nykyisen ilmasto- ja energialainsäädäntökehikon tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus. Suomi pitää keskeisinä säädöskehikon valintaa ohjaavina periaatteina ilmastotoimien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä kokonaisarkkitehtuurin selkeyttä. Tämä osaltaan parantaisi ennakoitavuutta ja siirtymään liittyvien riskien hallintaa, näin varmistuen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien merkittävien investointien ja muutosten toteutumista.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmasto- ja energia-arkkitehtuuri sisältäisi riittäviä säädöskehikon joustoelementtejä ilmastotoimiin liittyvien kustannuspaineiden hillitsemiseksi.

Suomi katsoo, että kuten EU:n 2030 tavoitteen niin myös vuoden 2040 tavoitteen toimeenpanossa pääpainon tulee olla päästövähennyksissä. Samalla tulee kuitenkin myös luoda riittäviä EU-tason velvoitteita ja kannustimia hiilinielujen aikaansaamien poistumien kasvattamiseksi sekä teknisten nielujen käyttöönotolle mahdollistamaan EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamisen vuoteen 2050 mennessä. Pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa, oikeudenmukaisissa ja vaikuttavissa ratkaisuissa, joiden arvioinnissa tulisi huomioida saavutettavien päästövähennysten ja hiilinielujen vahvistamisen lisäksi

vaikutukset yhteiskunnan eri sektoreille sekä ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen. Liian yksityiskohtaisia ohjauskeinoja tulisi välttää riittävän markkinaehtoisuuden säilyttämiseksi toimijatasolla ja huomioiden sääntelyn aiheuttama hallinnollinen taakka. Kustannustehokkaiden ja vaikuttavien ratkaisuiden arvioinnissa tulisi myös voida huomioida jäsenvaltiokohtaiset vaikutukset ja erityispiirteet. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota ohjauskeinojen ristikkäisvaikutuksiin ja toimien johdonmukaisuuteen EU:n eri politiikka-lohkojen välillä.

Suomi pitää myös tärkeänä tarkastella kannusteita ja laskentasääntöjä, joilla voitaisiin edistää erityisesti bioperäisen hiilidioksidin talteenottoa, hyödyntämistä ja varastointia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Sääntöjen tulisi teknologianeutraalisti kannustaa myös kestävään biotalouteen ja uusiin ratkaisuihin, joissa bioperäistä hiilidioksidia voitaisiin hyötykäyttää monipuolisesti ja varastoida pysyvämmiin esimerkiksi pitkäikäisiin tuotteisiin.

Suomi korostaa myös teknologianeutraaliuden tärkeyttä ilmastopolitiikan toimeenpanossa ja EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklan 194 mukaista jäsenvaltioiden oikeutta valita oma energiapalettinsa sekä huomioida riittävästi kansalliset erityispiirteet.

Päästökauppa

Suomi katsoo, että EU:n päästökaupan tulee pysyä EU:n ilmastopolitiikan keskiössä myös jatkossa, sillä päästökauppa mahdollistaa päästöjen vähentämisen mahdollisimman kustannustehokkaasti ja ennakoitavasti koko EU:n alueella. Päästökauppa mahdollistaa EU:n laajuisen, toimivaan markkinaan perustuvan päästöjen hinnoittelun.

Suomi suhtautuu avoimesti EU:n yleisen päästökaupan (ETS1) vahvistamiseen ja edelleen kehittämiseen. Suomi katsoo, että yli 95 %:a kestävää biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset tulisi sisällyttää takaisin EU:n yleiseen päästökauppaan.

EU:n yleistä päästökauppaa kehitettäessä olisi samalla tärkeää kiinnittää huomiota hiilivuotoriskin hallintaan sekä EU-yritysten viennin kilpailukykyyn kolmansilla markkinoilla. Nämä tulisi huomioida myös hiilirajamekanismin (CBAM) toimeenpanossa ja edelleen kehittämisessä.

Nykyinen taakanjakosektori mukaan lukien maatalous

Suomi korostaa, että taakanjakoasetus nykymuodossaan ja siihen sisältyvä bruttokansantuote asukasta kohden perusteinen jäsenmaakohtaisen veloitteen asettamismetodi eivät edistä kustannustehokkaasti ja kestävästi siirtymää kohti EU:n ilmastoneutraaliutta. Suomi korostaa, että EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi on jäsenmaiden päästövähennysveloitteiden välisten erojen kavennuttava merkittävästi tai poistuttava vuoteen 2040 mennessä, mikäli taakanjakoasetus säilyisi nykymuotoisena. Kustannustehokkuuden edistämiseksi erityisesti taakanjakosektorilla olisi tärkeää mahdollistaa joustojen käyttö nykyistä laajemmin.

Suomi pitää tärkeänä arvioida, missä määrin nykyisen taakanjakosektorin päästöjen vähentäminen voisi edetä uuden jakelijoiden päästökaupan (ETS2) ja sen tehostamisen kautta ja siten korvaten taakanjakosektorin jäsenmaakohtaisten velvoitteiden kasvattamista. Jakelijoiden päästökaupan edelleen kehittämisessä tulisi huomioida nykyisen direktiivin soveltamisalaan liittyvät toimeenpanon haasteet. Suomi ei pidä tarpeellisena EU:n yleisen päästökaupan sekä jakelijoiden päästökaupan yhdistämistä ainakaan heti vuodesta 2031 alkaen.

Suomi pitää tärkeänä, että EU-tason toimialakohtaista sääntelyä kehitetään vastaamaan vuoden 2040 ilmastotavoitetta.

Suomi on avoin tarkastelemaan arkkitehtuurin muutosta, jolla taakanjakosektorin maatalouden päästöt siirrettäisiin maankäyttösektorin päästöjen ja poistumien kanssa yhteiseen niin sanottuun AFOLU-sektoriin (agriculture, forestry and other land use).

Suomi tunnistaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Maataloussektorille asetettavat päästövähennystavoitteet on sovitettava yhteen tämän perustehtävän kanssa. Samalla on tärkeää kiinnittää huomiota maataloussektorin rooliin vuoden 2040 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämässä, huolehtien kuitenkin samalla ruokaturvasta. Suomi on valmis keskustelemaan uusista markkinapohjaisista toimintamalleista maataloussektorille korostaen, että EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artiklassa 39 asetettua maatalouden tuottavuutta, maatalousväestön kohtuullista elintasoja, markkinoiden vakautta, tarvikkeiden saatavuutta ja kohtuullisia kuluttajahintoja koskevat EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet eivät vaarannu.

Uudet markkinapohjaiset toimintamallit voisivat osaltaan pienentää taakanjakosektorin roolia ja luoda kustannustehokkaan tavan maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiselle. Suomen näkemyksen mukaan pohdittaessa uusia markkinapohjaisia toimintamalleja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi tulisi kiinnittää huomiota niiden toteutettavuuteen, hyväksyttävyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja vaikutuksiin ruokajärjestelmän eri toimijoihin. Erityisesti tulisi etsiä malleja, joissa mahdolliset kustannukset jakaantuisivat tasaisemmin ruokajärjestelmän toimijoiden kesken eivätkä kohdistuisi vain alkutuottajien velvoitteiden kautta. Suomen näkemyksen mukaan kestävyteen ja ilmastoon kohdistuvien velvoitteiden välilliset vaikutukset ruokajärjestelmän arvoketjun muista osista ei tulisi valua alkutuottajalle kustannuksia lisäävästi.

Toimintamallien tulisi olla myös riittävän yksinkertaisia ja toteutettavia ilman suureksi paisuvaa hallinnollista taakkaa. Mahdollisten uusien markkinapohjaisten toimintamallien tulisi mahdollistaa päästövähennysten luotettava mittaaminen, raportointi ja todentaminen kustannustehokkaalla tavalla.

Maankäyttösektori

Maankäyttösektorin nielujen ylläpito ja vahvistaminen tukevat osaltaan ilmastonmuutoksen hillintää pääpainon pysyessä fossiilisten päästöjen alarajassa. Maankäyttöön kohdistuvia paineita niin ruoantuotannon, raaka-aineiden ja uusiutuvien energioiden

tuotannon, asutuksen, infrastruktuurin kuin ekosysteemipalvelujen osalta tulisi arvioida nielutavoitetta asetettaessa.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset sekä sen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt kohdistavat maankäyttösektorin nieluihin riskin, joka tulisi ottaa huomioon tavoitetta asetettaessa.

Oikein toteutettuna kasvava ja kestävä biotalous tukee EU:n ilmastoneutraaliuden saavuttamista. Vuoden 2030 jälkeisen ilmastopolitiikan tulee huomioida kestävä ruoantuotanto, kestävä uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ja kestävä teollisuuden puun saataavuus. Suomi katsoo, että investointivarmuutta lisäksi selkeät signaalit EU:n omista uusiutuvien raaka-aineiden ja tuotteiden roolista.

Aktiivisella ja oikea-aikaisella metsänhoidolla edistetään metsien sopeutumista tulevaan sekä ehkäistään nieluja ja metsien hiilivarastoja heikentäviä metsätuho-riskkejä. Metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen on tärkeä osa ilmastonmuutoksen torjuntaa, jossa tulisi kuitenkin riittävällä tavalla huomioida jäsenvaltioiden eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset.

Suomen maankäyttösektorin velvoitteiden tulee olla oikeassa suhteessa muihin EU-maihin. Suomen metsäpolitiikka pidetään kansallisissa käsissä ja metsiin liittyvä EU:ssa valmistettava sääntely tulee pitää minimitasolla. Suomen metsien hiilinielut eivät voi toimia päästöjen kompensatioina muille EU:n jäsenvaltioille.

Vapaaehtoiset hiilimarkkinat

Suomi pitää tärkeänä, että vuoden 2030 jälkeinen lainsäädäntökehikko mahdollistaisi myös vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden läpinäkyvän toiminnan. Vapaaehtoisten toimien ja niiden laskentatapojen olisi tärkeää tukea jäsenmaiden EU-velvoitteiden täyttämistä. Vapaaehtoisten toimien sääntelyn, ml. hiilenpoistojen sertifiointikehikon, kehittämisessä tulisi huomioida toimien rooli EU:n 2040-tavoitteiden saavuttamisessa ja kiinnittää huomiota toimien toteuttamisen edellytyksiin eri jäsenvaltioissa.

Energiatavoitteet

Suomi katsoo, että kaikissa energia-aloitteissa tulisi tavoitteena olla puhtaan energian osuuden lisääminen ja päästöjen vähentäminen teknologianeutraalisesti. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden politiikkatoimien päätarkoituksena on tukea ilmastotavoitteen saavuttamista. Prioriteetti näissä toimissa tulisi olla fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen. Suomi katsoo, että kestävä biopohjaisen uusiutuvan energian mahdollisuuksia tulisi kehittää, niin strategisen autonomian kuin huoltovarmuuden näkökulmasta.

Energiatehokkuustavoitteiden tulisi huomioida jäsenvaltiokohtaisesti puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat. Tilanteessa, jossa energiankulutuksen vähentäminen tai rajoittaminen katsotaan poliittisesti välttämättömäksi, tulisi tavoitteiden kohdistua yksinomaan fossiilisen energian määrään.

Energiatavoitteiden ja -velvoitteiden vaikutukset ja vaikuttavuus tulisi arvioida myös suhteessa muuhun sääntelyyn, erityisesti päästökauppaan.

Liikennettä koskevan sääntelyn kehittäminen

Meri- ja lentoliikenteen päästövähennyksiä tulisi edistää ensisijaisesti riittävän määrätietoisin kansainvälisin toimin. Mahdollisesti syntyvää kaksinkertaista taakkaa tulee EU:n toimissa estää ja purkaa. Suomi pyrkii siihen, että talvimerenkulku huomioidaan meriliikenteen päästövähennystoimissa ja mitoiltaan- ja massoiltaan suurempien ajoneuvoyhdistelmien tehokkuus huomioidaan eri aloitteissa. Suomi korostaa tässä yhteydessä myös huoltovarmuuden turvaamisen tärkeyttä.

Pääasiallinen sisältö

Komissio antoi 6.2.2024 tiedonannon ”Turvattu tulevaisuus – Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä kestävässä, oikeudenmukaisessa ja vauraassa yhteiskunnassa”.

Tiedonanto sisältää komission suosituksen EU:n 2040 ilmastotavoitteeksi, joka perustuu erityisesti sen arvioimaan kolmeen 2030-2050 päästövähennysskenaarioon. Tiedonannossa ja erityisesti siihen liittyvässä teknisessä vaikutustenarvioinnissa esitetään arvioita skenaarioiden vaikutuksista. Tiedonanto ei ehdota uusia politiikkatoimia tai aseta uusia sektorikohtaisia tavoitteita.

Visio 2030 jälkeisen ajasta

Tiedonanto korostaa, että on entistäkin selvempää, että kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä nopeasti globaalilla tasolla ja vuonna 2023 pidetyn YK:n ilmastokokouksen tulokset osoittavat, että globaalisti kehitys vie tähän suuntaan.

Tiedonanto antaa komission vision 2030-luvun EU:sta. Vision mukaan EU:n tulee säilyä houkuttelevana investointikohteena, luoda tulevaisuuden tarpeet täyttäviä laadukkaita työpaikkoja ja johtaa puhtaiden teknologioiden markkinan kehittämistä. Samalla EU:n tulee myös olla kriisikestävä maanosa, jossa on tarjolla puhdasta, vähäpäästöistä ja kustannuksiltaan edullista energiaa sekä kestävästi tuotettua ruokaa. Tiedonannon mukaan ilmastotoimien edelläkävijänä EU voi samanaikaisesti vahvistaa strategista autonomiansa sekä monipuolistaa kestäviä ja globaaleja tuotantoketjujaan. Tiedonanto toteaa, että EU:n esimerkki on jo osoittanut, että yhtäaikainen talouden kasvu ja kasvihuonekaasupäästöjen pienentyminen on mahdollista.

Tiedonannossa todetaan, että asetuksen eurooppalaisesta ilmastolaista mukaan komission tulee viimeistään kuuden kuukauden kuluttua Pariisin sopimuksen mukaisesta ensimmäisestä maailmanlaajuisesta tilannekatsauksesta tehdä ehdotus EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi. Tiedonannossa suositellaan EU:lle 90%:n nettopäästövähennystä-

voitetta vuodelle 2040 verrattuna vuoden 1990 tasoon, ottaen huomioon sekä eurooppalaisen tieteellisen ilmastopaneelin suositukseen¹, että komission oman, kolmeen vaihtoehtoiseen 2030-2050 päästövähennyspolkuun liittyvän analyysin. Tavoite kattaa sekä kasvihuonekaasupäästöt että luonnolliset ja teolliset poistumat.

Tiedonannon mukaan EU:n 55-valmiuspaketin säädösten täysi toimeenpano on lähtökohta 90%:n ilmastotavoitteen toteuttamiselle sekä etenemiselle kohti jo sovittua vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Lisäksi lähtökohtana on EU:n teollisuuden kilpailukyyn säilyttäminen, EU:n kilpailuasetelman säilyttäminen suhteessa kansainvälisiin kumppaneihin, entistä suurempi huomio oikeudenmukaiseen siirtymään sekä strategisen dialogin käyminen vuoden 2030 jälkeisen ajan energia- ja ilmastosäädöskehikosta teollisuuden ja maataloustoimijoiden kanssa.

Tiedonanto korostaa, että vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteeseen johtavien ilmastotoimien etupainotteinen toimeenpano EU:ssa vähentäisi merkittävästi fossiilisten polttoaineiden tuontia (80%:lla vuoteen 2040 mennessä), edistäisi suojautumista fossiilisiin polttoaineisiin liittyviltä hintahäiriöiltä ja edistäisi EU:n edelläkävijyyttä puhtaiden ratkaisujen markkinoilla. Nämä tekijät vahvistaisivat EU:n strategista autonomiaa ja kilpailukykyä. On myös luotava mahdollistava kehys teollisuuden kasvihuonekaasupäästöistä irtautumisen ja tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseksi, joita uusi vihreä liiketoiminta tarvitsee menestyäkseen. Tiedonannon mukaan myös tarvittava energia- ja liikenneinfrastruktuuri tulee suunnitella huolellisesti.

Tiedonanto korostaa julkisten ja yksityisten investointien merkitystä kilpailukykyisen ja kestäväen talouskasvun turvaamisessa. Euroopassa on tiedonannon mukaan otettava käyttöön tulevana vuosina oikeanlainen yksityisen ja julkisen rahoituksen yhdistelmä, jolla saadaan aikaan taloudellisia mittakaavaetuja ja ehkäistään toimien hajanaisuutta ja alueellisten erojen kasvamista. Sopimalla EU:n 2040 ilmastotavoitteesta jo nyt lisätään ennustettavuutta toimintaympäristöstä ja varmuutta myös niiden investointien toteuttamiseksi, joilla toimeenpannaan EU:n 2030 ilmastotavoite ja jotka myös edesauttavat 2040 ja 2050 ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Tiedonannossa korostetaan, että puhtaan siirtymän on oltava oikeudenmukainen ja otettava huomioon kansalaisten ja teollisuuden huolet. Todetaan, että ilmastotoimissa erityistä huomiota on kiinnitettävä niihin, jotka kohtaavat puhtaan siirtymän suurimmat haasteet. Tiedonannon mukaan vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanosta tulee käydä laaja-alaista dialogia kansalaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, työmarkkinaosapuolien sekä etujärjestöjen, mukaan lukien teollisuuden ja maataloussektorin edustajien kanssa.

¹ Eurooppalainen tieteellinen ilmastopaneeli antoi 14.6.2023 suosituksen EU:n 2040 ilmastotavoitteesta ja 2030-2050 kasvihuonekaasubudjetista. Se suositti EU:lle 90-95%:n nettopäästövähennystä vuodelle 2040 verrattuna vuoden 1990 tasoon ja tämän mukaisesti vuosien 2030-2050 EU:n kumulatiiviseksi kasvihuonekaasubudjetiksi 11-14 Gt co2-ekv.

Ilmastotoimien globaali kunnianhimo

Tiedonannossa tuodaan esille vuoden 2023 YK:n ilmastosopimuksen osapuolikokouksessa (COP28) saavutetut tulokset ja todetaan, että globaalin ilmastotyön edistämiseksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden ilmastoyhteistyö mm. G7, G20 ja OECD työssä jatkuu ja on tärkeää myös tulevaisuudessa.

Tiedonanto toteaa, että EU:n 2040 ilmastotavoite tulee olemaan pohja EU:n uudelle Pariisin sopimuksen mukaiselle päästövähennysilmoitukselle, joka on annettava YK:n ilmastosopimukselle viimeistään ennen vuonna 2025 pidettävää osapuolikokousta.

2040 ilmastotavoite ja polku 2050 ilmastoneutraaliuteen

Tiedonannon mukaan 90%:n nettopäästövähennystavoitteen saavuttamiseksi, EU:n kasvihuonekaasupäästöjen tulisi olla vähemmän kuin 850 Mt co₂-ekv. (ilman LULUCF sektorin päästöt) sekä luonnollisten ja teknologisten poistumien yhdessä enintään 400 MtCo₂ vuonna 2040. Tiedonannon mukaan tämä tarkoittaisi kaudella 2030-2050 16 GtCo₂-ekv:n kumulatiivista hiilibudjettia.

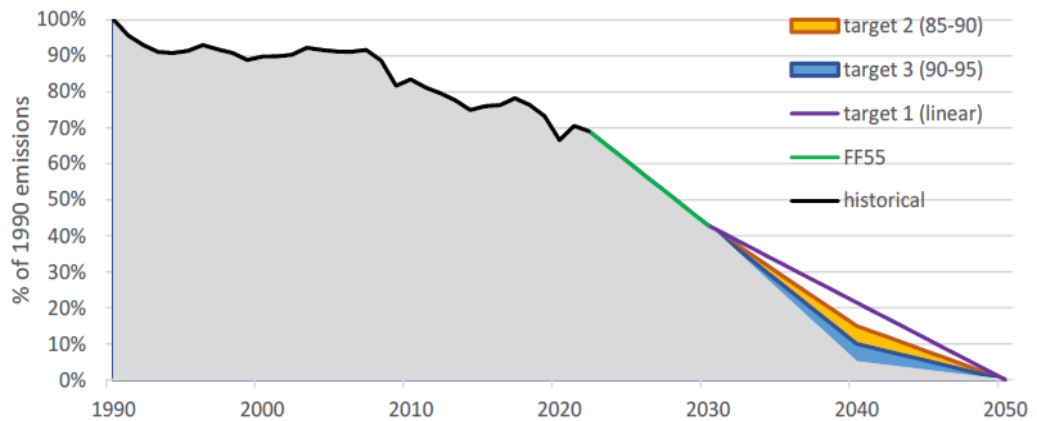
Tiedonannon mukaan suositus 90 %:n nettopäästövähennystavoitteesta perustuu kolmen mahdollisen vuoden 2040 ilmastotavoitteen ja niihin liittyvän 2030-2050 päästövähennyspolun arviointiin:

1) skenaario (S1): korkeintaan 80%:n nettopäästövähennys vuonna 2040. Tavoite vastaisi EU:n vuoden 2030 ja vuoden 2050 ilmastotavoitteiden välisen lineaarisen suoran mukaista tavoitetasoa vuonna 2040 (tarkasti -77,5%:n nettopäästövähennystaso vuonna 2040);

2) skenaario (S2): 85-90%:n nettopäästövähennystavoite, mikä pohjautuu tiedonannon mukaan ”teoreettisen perusuran” mukaiseen skenaarioon, eli 55-valmiuspaketin säädösten toimeenpanon jatkamiseen vuoteen 2040 saakka (tarkasti johtaisi -88%:n nettopäästövähennystasoon vuonna 2040):

3) skenaario (S3): 90-95%:n nettopäästövähennys, joka on yhdenmukainen eurooppalaisen tieteellisen ilmastopaneelin suosituksen kanssa ja jonka alimman tason mukaista tavoitetta komissio tiedonannossa suosittaa.

Komission arvioimat 2030-2050 päästövähennyskenaariot on kuvattu alla olevassa, 2040-tiedoannon vaikutustenarvion kuvassa:

Tiedonannossa komissio esittää skenaarioiden vaikutuksien vertailua.

Tiedonannon mukaan skenaariossa 1 uusi teknologia tulisi laaja-alaisemmin käyttöön vasta vuoden 2040 jälkeen ja siten sen mukaisella päästövähennyspolulla riskeerattaisiin vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttaminen. Skenaario 3 nojaa kahta muuta skenaariota nopeampaan uusien teknologioiden (ml. vedyn tuotanto elektrolyysillä, hiilidioksidin talteenotto ja teolliset hiilinielut) käyttöönottoon jo kaudella 2031-2040, mikä edistäisi clean tech -sisämarkkinoiden kehittymistä, sekä loisi kannustimet alan tutkimuksen ja innovaatioiden kehittymiselle EU-alueella.

Komission arvion mukaan kaikissa skenaarioissa hiilidioksidia otettaisiin talteen vuonna 2050 vuosittain lähes sama määrä, noin 120 miljoonaa hiilidioksiditonnia. Skenaarioiden yksi keskeisin ero on siinä, kuinka laajasti uusia hiilidioksidin hallinnan teknologioita otetaan käyttöön vuosina 2031-2040. Skenaario 2 sisältää jonkin verran hiilidioksidin hallintateknologioiden edelleen kehittämistä 2030-luvulla, kun taas skenaario 3 nojaa pitkälle kehittyneeseen hiilidioksidin hallintaan 2040 mennessä, jossa hiilidioksidin talteenotto kattaa kaikki teollisuuden päästöjä tuottavat prosessit ja jossa tekniset nielut tuottavat merkittäviä hiilidioksidin poistumia. Komission hiilidioksidin hallintaa koskevassa tiedonannossa esittämä 280 miljoonan hiilidioksiditonnin poistotavoite vuonna 2040 perustuu skenaarioiden 2 ja 3 yhdistelmään.

Bioperäisen hiilidioksidin talteenoton ja suoraan ilmakehästä talteen otetun hiilidioksidin teknologioiden käyttöönoton tahdissa on komission mukaan epävarmuuksia liittyen suoraan ilmakehästä talteen otetun hiilidioksidin (DACCS) teknologian kustannuksiin, kilpailuun biomassan saatavuudesta ja mahdollisesta negatiivisesta vaikutuksesta LU-LUCF-sektoriin. Skenaarioissa 2 ja 3 bioperäisen hiilidioksidin talteenottoa rajoittaa komission arvion mukaan kestävä biomassan saatavuus.

Tiedonannon mukaan skenaariossa 3 on muita skenaarioita suurempi tarve luonnonvarojen hyödyntämiseen kaudella 2031-2040. Lisäksi, mikäli uutta teknologiaa ei saada käyttöön riittävän nopeasti, on skenaariossa 3 muihin verrattuna korkeampi riski haasteisiin mm. liittyen biomassan käyttöön energiantuotannossa.

Tiedonannon mukaan skenaario 3 johtaisi kahta muuta skenaariota pienempään 2030-2050 kumulatiiviseen kasvihuonekaasubudjettiin, mikä olisi linjassa eurooppalaisen teollisen ilmastopaneelin suosituksen ja eurooppalaisen ilmastolain kanssa. Tiedonannon mukaan skenaario 3 mukainen toiminta tekisi puhtaasta siirtymästä halvempaa ja ennakoitavampaa, sillä ilmastotoimien lykkääminen lisää mm. sopeutumistoimien taloudellisia kustannuksia.

Tiedonannon mukaan EU-tasolla arvioituna kaikissa kolmessa skenaariossa on samantyyppiset investointitarpeet ajanjaksolla 2031-2050 ja kaikki skenaariot merkitsevät hiili-intensiiviseen teollisuuteen kohdentuvien resurssien uudelleen suuntaamista. Tiedonannossa arvioidaan, että kaudella 2031-2050 olisi energiainvestointien keskimääräinen vuosittainen tarve lähes 660 mrd. euroa (noin 3,2 % BKT:sta) ja liikennesektorin keskimääräinen vuosittainen investointitarve noin 870 mrd. euroa.

Komission mukaan vuotuiset energiainvestoinnit ajanjaksolla 2031-2050 olisivat mittavia, mutta eivät historiallisessa katsannossa poikkeuksellisia. Tarvittava investointien lisäys suhteessa vuosina 2011-2020 vallinneeseen energiainvestointien tasoon vastaisi 1,5 prosenttia EU-alueen BKT:sta. Tämä investointien lisäys (EU BKT:hen suhteutettuna) olisi komission mukaan verrannollinen tasoon, joka vallitsi EU-alueen kiinteiden investointien ja BKT:n välillä 1970- ja 1980-luvuilla. Energiajärjestelmän korotettua vuotuista investointitasoa tulisi kuitenkin ylläpitää koko 2031-2050 ajanjakson.

Tiedonannon mukaan skenaario 3 merkitsisi investointitarpeiden etupainotteisuutta. Toisin sanoen, verrattuna kahteen muuhun, skenaario 3 merkitsisi suurempia investointitarpeita vuosina 2031-2040, mutta vastaavasti kahta muuta skenaariota pienempiä investointitarpeita 2040-luvulla. Energiainvestointien osalta skenaario 3 merkitsisi EU-tasolla tarkasteltuna vuosina 2031-2040 tarvetta keskimäärin 710 mrd. euron vuosittaisille investoinneille.

Tiedonannossa tuodaan esille, että skenaario 3 aikaansaisi selkeän siirtymän pois fossiilisten polttoaineiden käytöstä vuoden 2023 YK:n ilmastopöytäkirjan päätöksen mukaisesti. Skenaariossa 3 fossiilisten polttoaineiden tuonti pienentyisi merkittävästi muita skenaarioita enemmän. Tiedonannon mukaan skenaariossa 3 fossiilisten polttoaineiden tuonti EU-alueelle pienentyisi 80 %:lla vuoteen 2040 mennessä. Kun fossiilisten polttoaineiden tuontiin käytettiin EU:ssa 2,3% BKT:sta vuosina 2010-2021 niin skenaariossa 3 tämä laskisi alle 1,4%:iin BKT:sta vuoteen 2040 mennessä ja alle 0,6%:iin vuoden 2040 jälkeen, mikä merkitsisi yhteensä 2,8 biljoonan euron säästöjä ajanjaksolla 2031-2050. Lisäksi fossiilisten polttoaineiden tuonnin pienentyminen vahvistaisi komission mukaan myös energiaomavaraisuutta, suojautumista fossiilisten polttoaineisiin liittyviltä hintashokeilta sekä vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa.

Energiajärjestelmän kustannukset nousisivat noin 11,9 prosentista suhteessa EU:n BKT:hen vuosina 2011-2020 noin 12,4-12,9 prosenttiin EU:n BKT:sta vuosina 2031-2040 skenaariosta riippuen. Kustannuksiksi lasketaan tässä investoinnit ja taloudelliseen toi-

² Kiinteän pääoman bruttomuodostus (gross fixed capital formation).

mintaan liittyvät energiasektorin kulut. Vuosina 2041-2050 kustannukset olisivat kaikissa skenaarioissa kuitenkin melkein yhtä suuret (11,2-11,3 % EU:n BKT:sta). Tiedonannon mukaan uusilla innovaatioilla ja esim. kiertotalouden ratkaisulla on mahdollista pienentää energiasektorin investointitarpeita ajanjaksolla 2031-2050 tarkasteltuna noin 7 %:lla ja liikennesektorin osalta noin 9%:lla.

Skenaario 3 edellyttäisi kahta muuta vaihtoehtoa enemmän huomiota oikeudenmukaiseen siirtymään. Kotitalouksiin kohdistuvan kustannusvaikutuksen osalta ei skenaarioiden välillä ei ole merkittävää eroa.

Tiedonanto korostaa, että vuoden 2030 jälkeisen ajan ilmasto- ja energialainsäädäntökehikon tulisi yhdessä ns. mahdollistavan kehikon kanssa sisältää politiikkatoimet, joilla voidaan turvata energian hintataso ja vähäpäästöisten ratkaisujen saavutettavuus. Lisäksi tarvitaan toimia, joilla voidaan puuttua ilmastotoimien sosiaalisiin vaikutuksiin.

Ilmastotoimien tekemättömyyden kustannukset

Tiedonanto korostaa, että ilmastotoimilla voidaan pienentää etenevästä ilmastonmuutoksesta aiheutuvia taloudellisia kustannuksia, joita koituu esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden aiheuttamista vahingoista ja niiden korjaamisesta ja toisaalta ilmastonmuutokseen sopeutumisesta. Tiedonanto toteaa, että ilmastotoimien tekemättömyys aiheuttaisi suurempia ja kasvavia kustannuksia tulevaisuudessa. Ilmastotoimien edistymisellä on tunnistettavissa positiivisia vaikutuksia mm. luonnon monimuotoisuuteen. Tiedonanto myös korostaa, että skenaarion 3 mukainen päästövähennyspolku vähentäisi ennenaikaisia kuolemia ilmanlaadun paranemisen kautta.

2040 ilmastotavoitteen toimeenpano

Tiedonannon mukaan 2040 ilmastotavoitteen toimeenpano edellyttää EU:n vuoden 2030 jälkeisen ilmasto- ja energiasäädösten täyttää toimeenpanoa sekä ilmasto- ja energiasäädöksistä sopimista vuoden 2030 jälkeiselle ajalle. Lisäksi tarvitaan mahdollistavan kehikko, jonka keskiössä on oikeudenmukaisen siirtymän ja kestävä kilpailukykyyn tukeminen.

Tiedonannon mukaan kaikkien sektoreiden on osallistuttava tasapainoisesti EU:n 2040 ilmastotavoitteen saavuttamiseen ja tiedonanto kuvaa vaikutuksia eri sektoreille.

Energia:

Tiedonannon mukaan kaikki päästöttömät ja vähäpäästöiset energiaratkaisut ovat välttämättömiä, jotta energiajärjestelmä on päästötön vuoteen 2040 mennessä. Tiedonannon mukaan muun muassa uusiutuvalla energialla (etenkin aurinkovoimalla ja tuulivoimalla), ydinvoimalla, energiatehokkuudella, hiilidioksidin talteenotolla, hyödyntämisellä ja varastoinnilla sekä hiilen poistoilla on rooli päästöjen vähentämisessä.

Tiedonannon mukaan komissio perustaa teollisen allianssin sidosryhmien EU-tason yhteistyö mahdollistamiseksi pieniin modulaaristen reaktoreihin (SMR) liittyen ja niiden käyttöönoton kiihdyttämiseksi. Lisäksi erillinen tiedonanto teollisen hiilen hallinnan

strategiasta asettaa tiekartan hiilidioksidin talteenotolle, hyödyntämiselle ja varastoinnille ja painottaa sääntelykehikon tarvetta muun muassa liittyen CO₂-kuljetusinfrastruktuuriin hiilidioksidimarkkinoiden mahdollistamiseksi.

Tiedonannon mukaan edulliset energian hinnat ovat keskeisiä, jotta koko yhteiskunta hyötyy päästövähennyksistä. Koska fossiilisten polttoaineiden hintakehitys on epävaakaata, fossiilista polttoaineista luopuminen sähköntuotannossa seuraavan kahden vuosikymmen aikana voi aloittaa kehityksen jossa sähkön hinta EU:ssa laskee. Tämä kehitys vaatii kuitenkin merkittäviä investointeja sähkön siirtoverkkoihin, varastointiin ja akkuteknologiaan. Myös muita toimia tarvitaan, jotta energian hinta laskee nykyiseltä tasolta. Energiaintensiivinen teollisuus tarvitsee räätälöityä tukea esim. innovaatorahaston kautta.

Tiedonannon mukaan ”energiatehokkuus ensin” –periaate säilyy keskeisenä ja 2030 energiatehokkuustavoitteiden vaikutus ulottuu vuoteen 2040 saakka.

Tiedonannon mukaan kunnianhimoinen yhteiskunnan sähköistyminen on keskeistä ja komissio jatkaa jäsenvaltioiden kanssa työskentelyä älyverkkojen, sektori-integraation, kysyntäjoustopuun ja varastointiratkaisujen kehittämiseksi. Sähkön osuus energian loppukulutuksessa tulee kaksinkertaistumaan nykyisestä 25 prosentista 50 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Vaikutustenselvityksen mukaan uusiutuva energia ja ydinvoima kattavat yli 90 prosenttia EU:n sähkönkulutuksesta vuonna 2040.

Tiedonannon mukaan fossiilisten polttoaineiden kulutus vähenee vuonna 2040 noin 80 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Kivihiilestä tullaan luopumaan ja kaasumarkkinan rakenne muuttuu merkittävästi, kun vähähiiliset ja uusiutuvat polttoaineet tulevat keskeiseen asemaan. Vuoteen 2040 mennessä sellaisista tehottomista fossiilisten tuista, jotka eivät koske energiaköyhyyttä tai oikeudenmukaista siirtymää, tulisi luopua.

Teollisuus:

Vihreän kehityksen ohjelmaa täydentää jatkossa teollisuuden oma vihreän kehityksen ohjelma. Jotta teollisuus voi muokata tuotantoprosessejaan vastaamaan vihreään siirtymään, huomiota tulee kiinnittää etenkin tiettyihin talouden aloihin, joilla on samaan aikaan investointitarpeita puhtaaseen teknologiaan sekä haasteita markkinaympäristössä.

Tiedonannon mukaan teollisuuspolitiikan tulisi vahvistaa niitä aloja, joita tarvitaan vihreään siirtymään, mutta joille päästöjen vähentäminen voi olla haastavaa. Globaali kilpailu päästöttömien ja vähäpäästöisen teknologioiden kehittämiseksi on kiivasta ja etenkin nettonollateknologiat ovat tämän kilpailun keskiössä. Suotuisa sääntelyn ja rahoituksen ympäristö houkuttelee investointeja ja tuotantoa Eurooppaan. Nettonollateollisuussäädöksellä EU pyrkii vaikuttamaan tähän toimintaympäristöön, lupamenettelyjen vauhdittamisella, tutkimus- ja kehitysinvestointien kohdentamisella ja olemassa olevien EU-rahoitusvälineiden käytöllä.

Tiedonannon mukaan enemmän huomiota tulisi kiinnittää lisäksi yksinkertaisempaan sääntely-ympäristöön ja vahvan sisämarkkinan kehittämiseen, niin että tarpeettomia

kansallisia sääntelyä johtuvia esteitä poistetaan etenkin, kun kyse on keskeisistä teknologioista.

Suuret muutokset sääntelykehikossa vaikuttavat myös pieniin ja keskiuuriin yrityksiin, jotka vähäisempien resurssien vuoksi voivat tarvita lisätukea esimerkiksi tuotantoprosessiensa muokkaamisessa. Kohdennettu julkinen tuki, muun muassa innovaatorahaston, Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen ja InvestEU-ohjelman kautta voi vauhdittaa vihreää siirtymää ja EU:n päästökauppa markkinaehtoisena välineenä tarjoaa pitkän tähtäimen ennakoitavuutta niille laitoksille, joilla on suurimmat päästöt.

Tiedonannon mukaan kiertotalouden rooli ilmastotoimissa ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa sekä talouskasvussa kasvaa Euroopassa vuoteen 2040 mennessä. Kiertotalous lisäksi parantaa EU:n turvallisuutta ja strategista autonomiaa vähentämällä riippuvuutta kriittisten raaka-aineiden tuonnista.

Tiedonannon mukaan EU:n globaalin kilpailukyvyyn turvaaminen on tärkeää, jotta 2040 tavoitteet voidaan saavuttaa. EU:n tulisi muun muassa vahvistaa globaalia yhteistyötä ja edistää kansainvälisten standardien kehittämistä. Myös lisätoimia tarvitaan, jotta eurooppalaisten yritysten viennin kilpailukyky globaaleilla markkinoilla voidaan turvata. Aidosti tasapuoliset toimintaedellytykset globaaleilla markkinoilla edellyttävät hiilen hinnoittelun käyttöönottoa kolmansissa maissa.

Liikenne:

Tiedonannon mukaan liikenteen päästöjen arvioidaan vähentyvän vuoteen 2040 mennessä lähes 80 % verrattuna vuoteen 2015. Liikennesektori vapautuu hiilestä olemassa olevan 55 –valmiuspaketin toimeenpanolla, joka sisältää teknologisia ratkaisuja ja hiilen hinnoittelua, sekä tehokkaan ja multimodaalisen liikennejärjestelmän avulla.

Meri- ja lentoliikenteen päästökaupasta todetaan, että komissio tulee arvioimaan kattavuuden laajentamista. Tämä on tulossa komission tarkasteltavaksi päästökauppadirektiivin kirjausten mukaisesti. Tiedonannon mukaan uusiutuvia polttoaineita priorisoidaan meri- ja lentoliikenteeseen, joissa suoran sähköistämisen potentiaali heikompi, ja tämä tulee edistämään näiden sektorien kontribuutiota EU:n ilmastotavoitteisiin.

Tieliikenteen päästövähennykset tulevat komission arvion mukaan kiihtymään ajan myötä, kun nollapäästöisiä ajoneuvoja otetaan käyttöön EU:n olemassa olevan CO₂-raja-arvosääntelyn myötä. Liikennesektorilla siirtymää hiilineutraaliuteen edistävät myös esimerkiksi rautateiden lisääntynyt käyttö, multimodaalinen liikennejärjestelmä, digitaaliset ratkaisut, liikkumisen palvelut ja optimoitu logistiikka. Komission mukaan on tärkeää myös lisätä kestävää ja edullista kaupunkiliikennettä, kuten joukkoliikennettä sekä kävelyä ja pyöräilyä.

Maankäyttö, ruuantuotanto ja biotalous:

Tiedonannossa on nostettu vahvasti esille ruokaturvaan liittyviä näkökulmia. Riittävän, edullisen ja laadukkaan ruuantuotannon varmistaminen Euroopassa on strategisesti tärkeää. Komission tiedonannon vaikutusten arvioinnin mukaan tiedonannossa ehdotetun

nettopäästövähennysten saavuttaminen tarkoittaa skenaarioiden mukaan maataloussektorille päästövähennystä, joka olisi EU-tasolla noin 80 Mt CO₂ ekv suurempi kuin jäsenmaiden tekemät lisäisten toimien (WAM, EEA projektiot 2023) skenaarioiden arviot vuonna 2040.

Tiedonannon mukaan viljelijät ja metsänomistajat tarjoavat EU:lle monia elintärkeitä palveluja niin yhteiskunnan, ympäristön kuin taloudenkin näkökulmasta. Kuten kaikilla muillakin sektoreilla, maataloudella on tärkeä rooli EU:n 2040 ilmastotavoitteen edistämässä huolehtimalla samalla kuitenkin EU:n ruokaturvasta.

Komissio on käynnistänyt strategisen vuoropuhelun EU:n maatalouden tulevaisuudesta ja on sitoutunut vuoropuhelun tiivistämiseen myös metsänomistajien ja metsäalan sidosryhmien kanssa. Vuoropuheluissa käsitellään muun muassa viljelijöiden toimeentuloa ja taakan keventämistä sekä kilpailukykyisen ja kestävä ruuantuotannon varmistamista tulevaisuudessa. Maailmanlaajuisesti EU:n tuottajat ovat yksiä tehokkaimmista ruoantuottajista tarkasteltaessa tuotannon kasvihuonekaasupäästöjä. Siksi EU:n tulee toimia myös epäreilun kilpailun ehkäisemiseksi ja yhtenäisten toimintaedellytysten varmistamiseksi EU:n ulkopuolisten tuottajien kanssa, erityisesti kauppasopimusten avulla.

Kestävästi tuotetut biopohjaiset materiaalit eivät vain varastoi hiiltä pitkiä aikoja, vaan myös korvaavat fossiilipohjaisia materiaaleja ja edistävät muiden alojen hiilestä irtautumista.

Tiedonannon mukaan Ruokajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi tarvitaan koko järjestelmän yhteistyötä, koska monet päästövähennystoimet toteutetaan alkutuotannon ulkopuolella. Erityisesti elintarviketeollisuudella on tärkeä rooli sekä tuottajien että kuluttajien päätöksen teossa. Elintarviketeollisuuden tulisi saada oikeat kannusteet ostaa kestävämpiä ruuan raaka-aineita ja luoda ruokaympäristö, joka tekee terveemmistä dieeteistä kuluttajille saatavissa olevia ja haluttuja valintoja.

Tiedonannossa on todettu, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka tarjoaa keskeiset välineet maatalouden tueksi siirtymisessä kohti uusia kestäviä käytäntöjä ja liiketoimintamalleja. Erityisesti monimuotoiset kasvi- ja eläintuotantoa yhdistävät perhetilat ovat on EU:n maatalouden selkäranka, ja ne tulee olla mukana siirryttäessä kohti ilmastoneutraalia maankäyttösektoria ottaen huomioon siirtymän sosiaaliset, ympäristölliset ja taloudelliset vaikutukset.

Tiedonannossa todetaan, että on tärkeää luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia kestäville maataloustuotannon arvoketjuille sekä yksityisellä että julkisella rahoituksella. Uusilla markkinapohjaisilla toimintamalleilla on mahdollista vauhdittaa ruuan tuotannon kestävyttä, koska ne voivat johtaa kestävyden parempaan huomioimiseen ruuan hinnoissa ja oikeudenmukaisempaan tulonjakoon viljelijöille sekä uusiin investointien rahoituslähteisiin.

Tiedonannossa nostetaan esille, että digitaalisten seurantateknologioiden kehittymisen ja neuvontapalveluissa tapahtuvan edistyksen myötä viljelijät ja metsänomistajat pystyvät tulevaisuudessa määrittämään kasvihuonekaasutaseensa nykyistä luotettavimmilla ja yhdenmukaistetuilla sertifiointimenetelmillä.

Siirtyminen pois fossiilipohjaisista raaka-aineista ja tuotteista EU:ssa luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia viljelijöille, metsänomistajille ja kalastajilla biomassan ja biopohjaisten materiaalien toimittamisessa eri käyttötarkoituksiin teollisuudessa, rakentamisessa, kemianteollisuudessa, energiassa tai liikenteessä.

Vuoden 2040 ilmastotavoitteen ja selkeän polun 2030–2050 tulee hyödyntää ja kannustaa synergioihin ilmastoneutraaliuden, biologisen monimuotoisuuden ja muiden ympäristötavoitteiden välillä. Komission S2 ja S3 skenaariossa oleva nettonielun määrä olisi hyvin lähellä vuoden 2030 LULUCF nettonielun tavoitetasoa -310 Mt CO₂ ekv. Komission tiedonannon vaikutusten arvioinnin mukaan tiedonannossa ehdotetun nettopäästövähennysten saavuttaminen tarkoittaa skenaarioiden mukaan maankäyttösektorin osalta, että EU-tason nettonielut olisivat yhteensä noin 70 Mt CO₂ ekv suurempia kuin jäsenmaiden tekemät yhteenlasketut lisäisten toimien (WAM, EEA projektio 2023) skenaarioiden arviot vuonna 2040.

Kilpailu maa- ja vesialueista tulee kiristymään ja siksi politiikat tulee suunnitella niin, että varmistetaan kestävä, vesitehokas ruuan, materiaalien ja bioenergian tuotanto ja kulutus.

Tiedonannon mukaan bioenergia olisi asetettava etusijalle aloilla, joilla sähköistämispotentiaali on rajallinen kuten lento - tai meriliikenne.

Mahdollistava kehikko; oikeudenmukainen siirtymä ja investointitarpeet:

Tiedonannon mukaan ilmastotoimissa tulee kiinnittää huomiota myös toimiin, joilla aikaansaadaan sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä sekä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tukemiseen. Keskeistä on mm. työvoiman uudelleen koulutus puhtaan siirtymän työtehtäviin ja muut tukitoimet työmarkkinoiden murroksessa sekä kotitalouksien tukeminen vähäpäästöisiin ratkaisuihin siirtymisessä.

Tiedonanto alleviivaa, että puhdas siirtymä tapahtuu samanaikaisesti muiden megatrendien kanssa - tekoäly, digitalisaatio, väestön ikääntyminen sekä geopolitiittinen epävarmuus – jotka kaikki yhdessä vaikuttavat mm. tuotanto- ja kulutustottumuksiin.

Puhtaalla siirtymällä on erilaiset työllisyysvaikutukset eri sektoreille ja alueille. Fossiiliin polttoaineisiin liittyvät sektorit ja työpaikat tulevat läpikäymään perustavanlaatuisen murroksen. Siten oikeudenmukaisen siirtymän tukemista tarvitaan myös tulevaisuudessa. Tiedonanto mainitsee, että kansallisten toimien lisäksi puhdasta siirtymää tukevat EU-tason oikeudenmukaisen siirtymän rahasto sekä ilmastotoimien sosiaalirahasto. Tiedonanto toteaa, että puhtaan siirtymän tukemiseen tarvitaan tukea myös vuoden 2030 jälkeen, mukaan lukien jäsenvaltioiden toimet ja vahvistettu oikeudenmukaisen siirtymän politiikkakehikko. Tiedonanto korostaa, että puhdas siirtymä tuo mukanaan myös uudenlaisia yritys- ja työn tekemisen mahdollisuuksia.

Tiedonannossa kuvataan puhtaan siirtymän vuoksi tarvittavia investointeja. Todetaan, että globaalisti käydään kovaa kilpailua investointien houkuttelemiseksi ja korostetaan tarvetta politiikoille ja taloudellisille toimille, joiden avulla voidaan houkuttaa ja saada liikkeelle lisää yksityisen sektorin investointeja EU-alueella. Komission, jäsenvaltioiden ja

teollisuuden tulisi yhdessä työskennellä sen eteen, että uusille liiketoimintamahdollisuuksille erityisesti clean tech -alalla ja energiaintensiivisessä teollisuudessa avautuu uusia mahdollisuuksia. Käytettävissä olevaa politiikkatoimia on arvioitava kokonaisvaltaisesti investointien houkuttelemisen näkökulmasta kattaen muun muassa verotuksen, rahoituksen saatavuuden, osaamisen, hallinnollisten menettelyjen ja sisämarkkinoiden syventämiseen ja energiakustannuksiin liittyvät kysymykset. Julkisen sektorin tuki ja investoinnit tulisi olla strategisesti harkittuja, suuntautua yksityisten kestävien investointien liikkeelle saamiseen ja perustua tehokkaalle julkisten varojen käytölle. Tiedonanto huomioi Euroopan investointipankin roolin puhtaan murroksen investointien edistäjänä.

Tiedonanto korostaa, että osa 2040 ilmastotavoitteen edellyttämistä teknologioista on jo olemassa, mutta edelleen tarvitaan myös teknologioiden kehitystä ja niiden käytön laajentamista. Siksi tarvitaan investointeja tutkimukseen ja tuotekehitykseen mm. nollapäästöisten teknologioiden osalta. Yhteistyö EU:n ja jäsenvaltioiden välillä on keskeistä ja yksi keskeinen EU-tason työkalu on Horisontti Eurooppa ohjelma. Tiedonanto nostaa esille myös EU:n Innovaatorahaston merkityksen puhtaan siirtymän tukemisessa.

Alustavia kansallisia arvioita 2040 tavoitteen jyvityksestä ESR ja LULUCF sektoreille nykyisen säädöskehikon pohjalta toteutettuna

Komission tiedonanto ei sisällä arvioita EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitetta toimeenpantavasta lainsäädännöstä. Virkatyönä kuitenkin arvioitu esimerkinomaisesti sitä, mitä komission ehdottama 90 %:n nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 voisi tarkoittaa Suomen taakanjakosektorin ja LULUCF-velvoitteen kannalta, mikäli asetukset jatkuisivat nykyisen kaltaisena ja nykyisellä soveltamisalalla ja jäsenvaltioiden velvoitteet asetettaisiin samalla periaatteella kuin voimassa olevissa asetuksissa.

Taakanjakoasetuksessa (ESR) on kullekin EU-jäsenvaltiolle asetettu sitova tavoite kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi niillä aloilla, jotka eivät kuulu päästökauppajärjestelmään (keskeisiä sektoreita ovat liikenne, maatalous, rakennukset ja jätehuolto). Maankäyttösektorilla syntyviä päästöjä ja poistumia tarkastellaan EU:ssa LULUCF-asetuksella, joka sisältää sitovat velvoitteet kullekin EU-maalle.

Taakanjakoasetuksen osalta on edellä mainittujen lähtökohtien lisäksi virkatyönä tehdystä esimerkinomaisessa alustavassa arviossa oletettu, että EU:n päästökaupan päästövähennysten osuus suhteessa taakanjakosektorin päästövähennyksiin vuonna 2040 säilyisi samana kuin vuonna 2030, jäsenmaat asettuisivat samaan järjestykseen BKT/asukas tarkastelussa kuin vuoden 2030 tavoitteen asettelussa, kaikkien jäsenmaiden ESR-velvoitetta nostettaisiin yhtä suurella prosenttiosuudella ja teknisten nielujen vaikutus allokoituisi ETS-sektorille. Näiden oletusten pohjalta EU:n taakanjakosektorin päästövähennystavoite vuonna 2040 voisi asettua noin 66 %:iin ja päästökauppasektorin tavoite noin 99 %:iin (nykyiset tavoitteet 40 % ja 62 %). Taakanjakosektorin jäsenvaltiokohtaiset päästövähennystavoitteet voisivat asettua 36-76 %:iin (nykyinen tavoitehaarukka 10-50%) ja Suomen 2040 velvoite voisi olla noin 72-76 %. Mikäli ESR tavoitteen kiristys painottuisi maihin, joilla on ennestään alhaisemmat tavoitteet, voisi Suomen velvoite jäädä alhaisemmaksi.

LULUCF asetuksen osalta on esimerkinomaisesti arvioitu, että mikäli komission tiedonannossa esitetty EU-tason hiilinielun koko jyvitetäisiin jäsenmaille samalla tavalla kuin nykyisen LULUCF-asetuksen velvoite on jyvitetty, olisi mahdollista, että Suomen velvoite olisi selvästi suurempi kuin Luonnonvarakeskuksen päivitetyn MISU-skenaario-arvio Suomessa vuonna 2040 toteutuvasta nettonielusta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on komission tiedonanto, joka ei ole oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Tämän hetkisen tiedon mukaan nykyinen Euroopan parlamentti ei tule käsittelemään ehdotusta.

Kansallinen valmistelu

E-kirje on valmisteltu ympäristöministeriön johdolla yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoministeriön, valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa.

Komission tiedonanto esiteltiin ympäristöjaoston (EU23), metsäjaoston (EU14), maatalous- ja elintarvikejaoston (EU18), energia- ja Euratom-jaoston (EU21) ja liikennejaoston (EU22) yhteiskokouksessa 9.2.2024. E-kirjeluonnos käsiteltiin ympäristöjaoston (EU23), metsäjaoston (EU14), maatalous- ja elintarvikejaoston (EU18) ja liikennejaoston (EU22) kirjallisessa menettelyssä 8.3.2024-11.3.2024.

EU-ministerivaliokunta 15.3.2024

Eduskuntakäsittely

Suomen ennakkovaikuttamislinjauksista komission 2040 tiedonannon valmisteluun vaikuttamiseksi on laadittu E-kirje (E 49/2023), josta lausunnot LiVL 17/2023 vp, MmVL 17/2023 vp ja YmVL 23/2023 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Toimivallanjako EU-asioissa valtakunnan ja Ahvenanmaan välillä määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan. Ahvenanmaan asemaa arvioidaan erikseen komission 2040 ilmastotavoitetta toimeenpaneissa säädösehdotuksia käsittelevissä eduskuntakirjelmissä.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteen taloudelliset vaikutukset aiheutuvat tavoitetta toimeenpanevasta lainsäädännöstä, jonka yksityiskohdista ei ole tällä hetkellä tietoa ja siksi yksityiskohtaisten taloudellisten vaikutusten arviointi ei ole mahdollista. Vasta kun EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta on sovittu, antaa komissio tavoitetta toimeenpanevat säädösehdotukset ja niitä koskevat vaikutustenarviot.

Komission arvio eri skenaarioiden EU-tason taloudellisista vaikutuksista

Tiedonannon yhteydessä julkaistussa vaikutustenarvioinnissa esitetään arvioita tiedonannossa käsitellyn kolmen tavoitevaihtoehtoa vastaavan skenaarion (1, 2 ja 3) taloudellisista ja muista vaikutuksista. Arvioinnin kohteena on se, kuinka tehokkaasti kukin skenaario edistää tiedonannon tavoitteita, joista taloudelliset vaikutukset liittyvät erityisesti EU:n talouden pitkän aikavälin kilpailukyvyyn turvaamiseen, siirtymän edellyttämien teknologioiden skaalaamiseen ja EU:n talouden sietokyvyn vahvistamiseen ulkopuolelta tuleville shokeille.

Tavoitevaihtoehtojen välisiä eroja tarkastellaan skenaariovertailun kautta. Vertailu toteutetaan suhteessa teoreettisena perusurana toimivaan skenaarioon 2, jossa EU:n nettopäästöt olisivat 88 prosenttia pienemmät vuonna 2040 kuin vuonna 1990. Skenaario 2 sisältää 2030 ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin vuoteen 2040 jatkamisen lisäksi impliittisen oletuksen arkkitehtuuriin sisältyvien alatavoitteiden ja ohjauskeinojen kiristämisestä vuosille 2031-2040 vuoden 2040-tavoitetta vastaavasti. Mallinnuksessa ei kuitenkaan arvioida, kuinka paljon säädöksiä ja muita ohjauskeinoja tulisi kiristää ilmastotoimien vauhdittamiseksi 2040-tavoitetta vastaavaksi, miten nämä kiristykset kohdennetaan ja rahoitetaan ja millaisia vaikutuksia näistä toimista aiheutuu EU:n kilpailukyvyille ja bruttokansantuotteeseen tai julkiseen talouteen.

Vaikutusarviointi kattaa kaikki talouden sektorit, joilla rakenteellisia muutoksia tarvitaan 2040-tavoitteen saavuttamiseksi. Asiakirjassa ei kuitenkaan esitetä eikä vaikutusarvioida konkreettisia politiikkatoimia, joita 2040-tavoitteen saavuttamiseksi olisi toimeenpannava. Tämän sijaan vaikutusarviointi kuvaa taloudessa ja sen eri sektoreilla tarvittavia muutoksia ja niistä aiheutuvia vaikutuksia. Vaikutusarviointi ei sisällä jäsenvaltiokohtaisia arvioita.

EU:n 2040-ilmastotavoitteen asettamisen vaikutukset bruttokansantuotteeseen (BKT) ja työllisyyteen olisivat komission mukaan kaikissa kolmessa skenaariossa mittakaavaltaan pieniä, kun vaikutuksia suhteutetaan nykyisten ilmastotoimien tasoon. Komissio viittaa tämän johtopäätöksen osalta vaikutustenarvioihin, jotka se laati EU:n 2030-ilmastotavoitesuunnitelman (vuonna 2020) ja EU:n vuoteen 2050 tähtäävän pitkän aikavälin ilmastostrategian (vuonna 2019) yhteydessä laatimiinsa vaikutusarviointeihin. Niissä komissio päätyi vastaavaan johtopäätökseen tilanteessa, jossa EU:n taloudessa tarvittavien muutosten vaikutuksia suhteutettiin nykyistä matalampaan ilmastotoimien lähtötasoon.

Skenaariossa 1, jossa nettopäästöt vähentyisivät enintään 80 prosentilla vuonna 2040

verrattuna vuoteen 1990, EU:n koko BKT olisi komission mallinnustulosten mukaan 0,5-0,6 prosenttia suurempi vuonna 2040 kuin skenaariossa 2. Sen sijaan skenaariossa 3, joka vastaa 90 %:n nettopäästövähennyksiä, EU:n BKT olisi 0,2 prosenttia pienempi kuin skenaariossa 2. Vaihtoehtoisilla malleilla tehdyt herkkyystarkastelut antavat komission mukaan samansuuntaisia ja -tasoisia tuloksia.

Vaikutukset EU:n vientiin ja tuontiin kokonaisuutena jäisivät pieniksi. Pääsyy tälle on komission mukaan se, että EU:n vientikilpailukykyä määrittävät lähivuosikymmeninä keskeisemmin muut tekijät (mm. EU-väestön ja talouden koko) kuin ilmastotoimien taso.

Arvioidut BKT-vaikutukset vuoden 2040 tasolla olisivat kaikissa skenaarioissa luonteeltaan väliaikaisia, sillä siirtymä EU:n ilmastoneutraalisuustavoitteeseen on siinä vaiheessa kesken. Skenaarioerot BKT-vaikutuksissa vuonna 2040 liittyvät erityisesti siihen, missä aikataulussa kunkin tavoitevaihtoehdon edellyttämät investoinnit toteutetaan. Skenaariossa 1 suurempi osa EU:n vuoden 2050 ilmastoneutraalisuustavoitteen edellyttämistä investoinneista ajoittuisi vasta 2040-tavoitteen jälkeiseen aikaan 2040-luvulle, kun taas skenaariossa 3 investoinnit pannaan toimeen etupainotteisesti. Vuoden 2050 tasolla tarkasteltuna skenaarioiden 1, 2 ja 3 BKT-vaikutukset EU-taloudelle olisivat komission mukaan melkein yhtä suuret.

Kaikissa kolmessa skenaariossa EU:n BKT:n koostumuksessa, talouden sektoreilla ja rakenteissa on tapahtunut vuoteen 2040 tultaessa merkittäviä muutoksia. 2040-tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat investoinnit edellyttävät säästämisen kasvattamista kulutuksen kustannuksella 2020- ja 2030-luvuilla, ja tämä säästämistarve on suurin investointeja etupainotteisesti toteuttavassa skenaariossa 3. Skenaarioerot kulutukseen kohdistuvien negatiivisten vaikutusten osalta olisivat komission mukaan kuitenkin pieniä. Eroja tasoittavat erityisesti skenaarioon 3 painottuvat energiatehokkuushyödyt, jotka mahdollistavat kulutuksen siirtymisen energiaintensiivisistä tuotteista muihin tuotteisiin ilman energiaan liittyvien palveluiden kulutuksen alenemista.

Skenaario 3 merkitsisi kahta muuta skenaariota nopeampaa fossiilipolttoaineisiin nojaviin toimialojen supistumista vuoteen 2040 mennessä. Fossiilisista irtautuvan energiaintensiivisen teollisuuden osalta toimialan EU BKT:ta supistava vaikutus jäisi kuitenkin vain 0,2 prosenttiin pienemmäksi kuin skenaariossa 2. Kulutuksen väheneminen säästämisen kustannuksella heijastuisi skenaariossa 3 kielteisesti kulutuskysynnästä voimakkaammin riippuvien toimialojen, kuten liikenteen ja maatalouden EU BKT:hen. Vaikutukset EU-toimialoille skenaariossa 3 olisivat hieman myönteisempiä, jos ilmastoimien taso samalla nousisi ja tasoerot kapenisivat muualla maailmassa ja suhteessa EU:hun.

Komissio perustelee suositustaan 2040 ilmastotavoitteeksi suurempien ilmastohyötyjen ohella myös taloudellisilla hyödyillä, joita edellä mainittujen BKT-vaikutuslukujen talousmallinnuksessa ei pystytty ottamaan suoraan huomioon. Tällaisia erityisesti skenaarioon 3 painottuvia taloudellisia hyötyjä ovat ilmastonmuutoksesta aiheutuvien taloudellisten haittojen tehostunut torjunta, vähähiiliseksi uudistuvan talouden ja uusien teknologioiden nopeutettuun käyttöönottoon liittyvät kasvumahdollisuudet ja parempi suojautuminen fossiiliseen tuontienergiaan liittyviltä hintashokeilta. Komission talousmallinnuksen rinnalla laatiman tapauskohtaisen tarkastelun perusteella fossiilisten polttoaineiden

hinnan kaksinkertaistumisen negatiivinen vaikutus EU:n BKT:hen jäisi vähähiilissä taloudessa vuonna 2040 puolet pienemmäksi verrattuna siihen, että shokki kohdistuisi nykyrakenteen kaltaiseen EU-talouteen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eurooppalaisen ilmastolain mukaan vuodelle 2040 tulee sopia unionin laajuinen ilmastotavoite, jotta varmistetaan EU:n 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttaminen. Eurooppalainen ilmastolaki sisältää jo EU:n vuoden 2030 ja vuoden 2050 ilmastotavoitteet, ts. EU:n tavoitteen vähentää nettokasvihiuonekaasupäästöjä vähintään 55 %:lla vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon, sekä tavoitteen EU:n ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä ja negatiivisista päästöistä tämän jälkeen. EU:n 2040 ilmastotavoite sisällytetään eurooppalaiseen ilmastolakiin vuosien 2030 ja 2050 tavoitteiden välitavoitteeksi. Tiedonannossa todetaan, että seuraava komissio tulee antamaan lainsäädäntöehdotuksen EU:n ilmastolain muuttamiseksi sisältämään EU:n 2040 ilmastotavoitteen.

Asiakirjat

KOM(2024) 63 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

YM/Laura Aho (laura.aho@gov.fi, p. 050 598 2554), Outi Honkatukia, Tuomo Kalliokoski, Marjo Nummelin, Hanne Siikavirta
LVM/Niina Honkasalo, Saara Jääskeläinen, Sara Österberg
MMM/Heikki Granholm, Lotta Heikkonen, Birgitta Vainio-Mattila
STM/Mikko Paunio
TEM/Eleonoora Eilittä, Juhani Tirkkonen, Katja Tuokko
UM/Sara Tuxén
VM/Ilari Valjus
VNK/Hanna Vuorinen

VAHVA-tunnus

EU/759/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite